8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

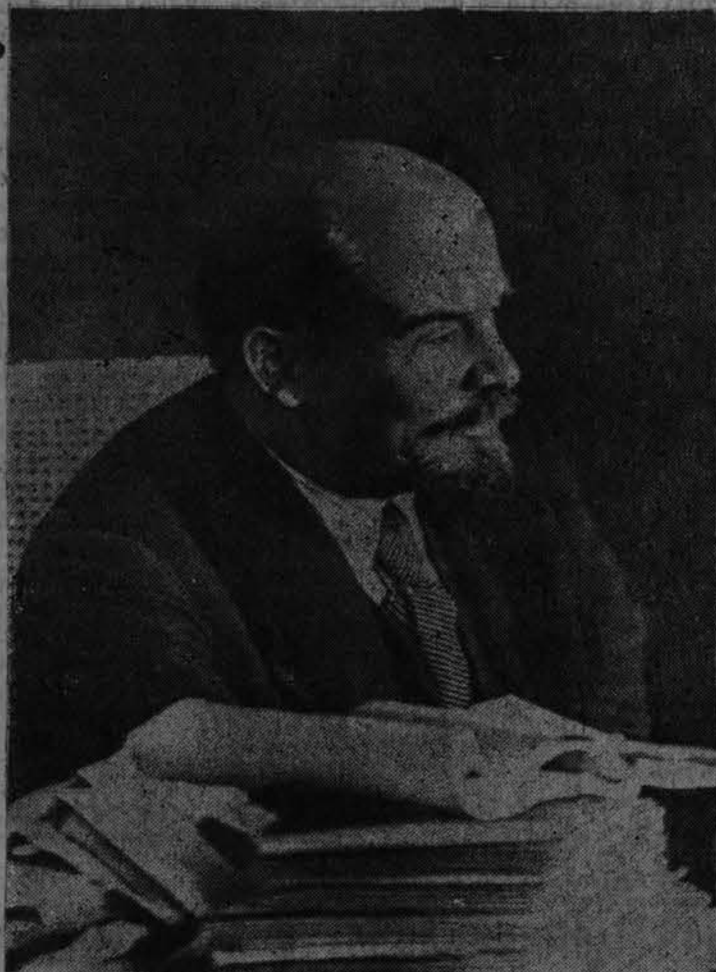
Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

1938 ий 21 ЙАНВАРЬ № 7 (390) Акшэ 5 ыр.

Рвезэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

Сэҥымашын знамьыжэ

14 ий мэмнан кугу социалистичэский родинэ чыла шэмэр калыкын вождьшо да туныктышыжо—Владимир Ильич Лэнин дэч посна ила. Калыкын кугу гэний—Владимир Ильич Лэнинын колымыжо шэмэр калыклан пэш кугу вий йомдарымаш лийын.

Лэнин колэн, но тудын пашажэ ила! Коммунист партий Сталин йолташ вуйлытымэ дэнэ Лэнинын завэтшым шуктэн, калык тушманым чаманыдэ шалатэн, кугу социалист элым эрэак őнчыко нангайэн шогэн да нангайэн шога.

Мэмнан элыштэ социализмын сэҥымашыжэ—тидэ Лэнинын пашан сэҥымашыжэ лийэш. Владимир Ильичын учэникшэ да лишыл соратникшэ, чыла шэмэр калыкын вождьшо Сталин йолташ Лэнинын знамьыжым кўшкö нöлтэн, тудын йыр чыла шэмэр калыкым чумырэн, мэмнан элым Лэнин őнчыктымо корно дэнэ чакныдэ őнчыко коммунизмыш нангайэн шога.

Социализм ыштымын корныжо куштылго огыл ыльэ. Капиталист тўньа совэт эл ваштарэш кучэдалмашыжым ик кэчыланат чарнэн огыл ыльэ да ок чарнэ. Нуно социалист строитэльствым кўрлашлан заговорым, тэррорым, врэдитэльствым, диврсийым тылэч молымат ыштылыныт. Совэт Ушэмым шкэ колонийышкышт саварышлан сарлан йамдылалт шогат. Социализм ыштымашым кўрлашлан троцкист, бухаринэц, буржуазный националист, фашистлан ужалалтшэ тушман кашак Лэнин-Сталин партийын Цэнтральный Комитэтшэ ўмбак атаковатлэныт. Нуно большэвистский партийым Лэнин корно гыч корандаш тыршэныт.

Но Сталин йолташ чыла шэмэр калыкым Лэнин знамьэ йыр чумырэн, калык тушман кашакым шалатэн, совэт элым кугу сэҥымашыш—социализмыш конд́эн. Тудо мэмнан родиным сэнэн кэртдымэ кугу дэржавыш савырэн.

Мэмнан элыштэ эксплоататорский класс йöршын пытарымэ. Тидэ йэдинство Лэнинско-Сталинский национальный политикым илышыш пуртымо дэнэ шукталтын.

Молодьож чыла совэт калык дэнэ пырльа шкэ йэдинствожым да Лэнин-Сталин партийлан мучашдымын прэданностьшым СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ годым őнчыктэн.

Лэнин кэчым мэ тўҥаштэ эн дэмократичэский Конституций дэнэ вашлийына. Тидэ Сталинский Конституций молодьожлан пэш кугу дэмократийым да кугу правам пуэн. Совэт молодьож тўжэм дэнэ фабриклаштэ, заволаштэ, колхозлаштэ пашам ыштэ, высший школлаштэ тунэмыт, курортышто, канымэ пöртыштö канат.

Чыла комсомолэц-шамыч да молодьож лэнинский завэтым шуктэн шогыза, тудын гыч ида чакнэ! Чыла пашаштат Лэнин да Сталин гай лийза!

ВКП(б) ЦК-ын чэрэтан плэнумжо нэргэн
ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЭРТАРЫМАШ

Тидэ кэчылаштэ ВКП(б) Цэнтральный Комитэтын чэрэтан Плэнумжо лийын.

Плэнум СССР Вэрховный Совэт Сэссийын вопросшо-шамычым őнчэн налын да соотвэтствуйущий пунчал-шамычым луктын.

Плэнум „Коммунист-шамычым партий гыч лукмо годым парторганизаций-шамычын йоҥылышышт нэргэн ВКП(б) гыч лукмо-шамычын апэльацийышт дэк формальнэ - бюрократичэский отношэньэ нэргэн да нинэ ситыдымаш-шамычым корандымэ шотышто мэр нэргэн" вопросым кагашэн налын да соотвэтствуйущий пунчалым луктын.

Тидлэч посна, ЦК Плэнум йатыр озанлык вопрос-шамычым őнчэн налын да соотвэтствуйущий пунчал-шамычым луктын.

Плэнум П. П. Постышэв йолташым ВКП(б) ЦК политбюро члэныш кандидат-шамыч состав гыч утарэн.

Плэнум ВКП(б) ЦК Политбюро члэныш кандидат-шамыч составыш ВКП(б) Московский обком сэкрэтарь **Н. С. Хрущэв** йолташым да ВКП(б) ЦК Оргбюро составыш **Л. З. Мэхлис** йолташым пуртэн.

Лэнинский комсомолыш кум тылзыштэ 5294 йэҥ пурэн

Избиратэльный кампаньэ совэт молодьожын политичэский активностьшым пэш кугун нöлтальэ. Тудын őнчыл ужашыжэ лэнинский комсомол радамыш пура. 1937 ий октьабрь, нойабрь дэн дэкабрьыштэ Татар АССР-ыштэ комсомолыш 5294 йэҥым, тидэ шотышто 1.668 ўдырым пуртымо.

ВЛКСМ Обкомышто

ВЛКСМ Обкомын тунэмшэ-шамыч отдэл вуйлатышылан ВЛКСМ Обком бюро **М. И. Шалин** йолташым утвэрдитлэн.

* * *

ВЛКСМ Обкомын крэсаньык молодьож отдэл вуйлатышыжлан **Н. И. Рыбаков** йолташым утвэрдитлэн.

ПЭРВОЙ СОЗЫВ СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТЫН ПЭРВОЙ СЭССИЙЖЭ

Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын 1938 ий 15 йанварьысэ пырльа засэданьышт нэргэн
ИНФОРМАЦИОННО УВЭРТАРЫМАШ

15 йанварьыштэ кэчывалым 2 часыштэ Крэмльэш Сойуз Совэтын засэданий залэшыжэ Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пэрвой пырльа засэданийышт лийын.

Сойуз Совэт прэдсэдатэль А. А. Андрэйэв прэдсэдатэльствоватлэ.

Дэпутат А. В. Осиповын прэдложэнийжым почэш Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданийыштышт őнчышаш пашан рэгламэнт приниматалтэш.

1. Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданийыштышт őнчышаш паша шотышто докладчик-шамычым кок палатын прэдсэдатэльышт пэҥгыдэмдат.

2. Сойуз Совэт дэн Национальность Совэт дэпутат-шамычын кажнэ группыжо, 50 йэҥ дэч шагал огыл гын, шкэ содокладчикшым выставитлэн кэртэш.

3. Докладчик - шамычлан докладым ыштэш 1 час да кошартыш мутлан 30 минут, содокладчик-шамычлан содокладым ыштэш 30 минут да кошартыш мутлан 15 минут пуалтэш.

4. Оратор-шамычлан ойлашышт пэрвой кана 20 минут да кокымшо кана 5 минут пуалтэш.

5. Личнэ зайавлэньэ дэн фактичэский справкэ - шамыч письмэннэ пуалтыт да палатэ - шамычын пырльа засэданийышт прэдсэдатэльствуйущий тудын содэржанийжым őнчэн тунамак альэ засэданий пытартышэш лудын пуа.

6. Внэочрэдной вопросшамыч письмэннэ пуалтыт да прэдсэдатэльствуйущий тунамак лудын пуа.

7. Порьадкэ шот дэнэ мутлан 5 минут пуалтэш.

8. Голосованьэ шотышто ойлашлан 3 минут пуалтэш.

Прэдсэдатэльствуйущий А. А. Андрэйэв Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданийышт őнчашлан палатэ-шамычын приниматлымэ вопросыштым лудын пуа:

1. СССР ЦИК дэн СНК-н рэшэньым лукмышт почэш СССР Конституцийын йўжо статьашкыжэ вашталтыш дэн йэшартыш-шамычым пуртымаш.

2. СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумым сайлымаш:
а) СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын Прэсэдатэльжым;
б) СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум Прэдсэдатэльын замэститэльжэ-шамычым;
в) СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын сэкрэтарьжым;
г) СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын члэнжэ-шамычым.

3. СССР Правитэльствым—СССР Калык Комиссар-шамыч Совэтым ыштымаш.

4. СССР Прокурорым назначитлымаш.

5. Дэпутат-шамычлан дэпутат пашам шуктымышт дэнэ кылдалтшэ роскотым тўлымö нэргэн.

Őнчышаш пашан тидэ порьадкыжэ йэдиногласнэ приниматалтэш.

Пырльа засэданийын őнчышаш пашан пэрвой вопросшо дэнэ дэпутат **А. Ф. Горькинын** докладшэ колышталтэш.

Доклад почэш прэнийыштэ дэпутат - шамыч С. Коснор, Волков, Л. И. Мирзойан, Н. А. Булганин, С. Сэгизбайэв выступатлэныт.

СССР Конституцийын йўжо статьашкыжэ вашталтыш дэн йэшартыш-шамычым пуртымо нэргэн СССР Калык Комссар-шамыч Совэт прэдсэдатэль—дэпутат В. М. Молотов кугу рэчь дэнэ выступатлэн. Тудым дэпутат-шамыч кужу жап рўжгэ совым кырэн вашлийыныт.

Прэний пытымэк, СССР Вэрховный Совэт палатлаштэ посна ыштымэ вашталтыш дэн йэшартыш-шамычым статьйа шот дэнэ лудмашкэ да голосоватлымашкэ кусна.

СССР ЦИК дэн СНК-н рэшэньышт почэш СССР Конституцийын (тўҥ закон) йўжо статьйашкыжэ вашталтыш дэн йэшартыш-шамычым пуртымо нэргэн СССР Вэрховный Совэт тыгай пунчалым приниматла:

(Умбакыжэ 2-шо могырышто).

ЛЭНИНЫН ПЫТАРТЫШ ПОДПОЛЬНО ИЛЫШЫЖЭ

„Кайаш кўлэш“—тидэ Лэнинын 3-шо ийульышто Пэтроградыштэ пашазэ-шамычын дэмонстраций тўҥалмыштым палэн налмэк пэрвой мутшо ыльэ. 4 ийульышто эрдэнэ рэвольуционный массын вождьшо Питэрысэ большэвик, пашазэ да солдат-шамыч коклаштэ лийын.

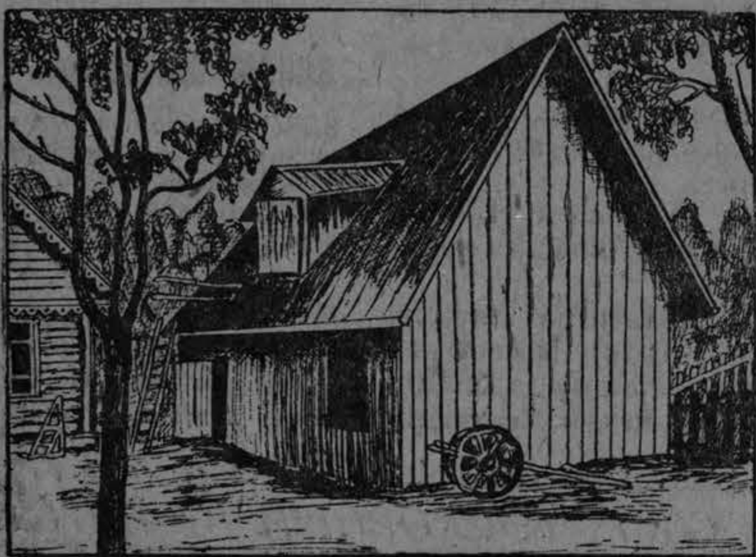
Владимир Ильич балконыш лэктын пашазэ шамычым иктыш чумыргаш да буржуазийын провокацийыжлан эрыкым пуаш огыл манын шокшо мутым ойлыш.

тэ Владимир Ильич „К лозунгам“, „Удержат ли большевики государственную власть?“ замэчатэльный брошурым воза. Адак историчэский книгам „Государство и революция“ возаш тўҥалын.

Врэмэнный правительствэ Лэниным кучашлан контрразвэдкым, сыщик-шамычым колта.

А Лэнин Сталин дэн пырльа VI-шо большэвистский партий сйэздлан йамдылалтэш.

Тылзэ утла Владимир Ильич тидэ омашыштэ ила. Но умбакыжэ илаш

Разлив станций лишнысэ сарай. Тыштэ В. И. Лэнин 1917 ийыштэ шылын илэн.

Мирный дэмонстрацийым лўлдын шалатымэк, мэньшэвик да эсэр-шамыч контррэвольуционный буржуазий дэнэ пырльа Лэнин да большэвик шамыч ўмбак провокацийым колтылныт.

5 ийульышто эрдэн эрак Врэмэнный правительствын приказшэ почэш „Правдан“ рэдакцийжэ шалатымэ ыльэ. 6 ийульышто Врэмэнный правительствэ Лэниным арэстоватлымэ да сутыш пумо нэргэн приказым луктэш.

Тидэ жапыштэ Сталин, Свэрдлов, Орджоникидзэ йолташмыт Владимир Ильичым пашазэ Аллилуйэвын квартирэшыжэ шылтэныт. Сталин йолташ Лэнинын судыш каймылан рэшитэльнэ ваштарэш ыльэ.

— Йункэр-шамыч тьурмаш нангайэн шуктымэшкак, корнэш пуштыт,—манын Сталин йолташ.

Свэрдлов дэнэ Сэрго Сталинын прэдложэныжым поддэрживатлэныт.

Рэвольуцийын да пашазэ классын интэрэсшылан Лэнин подполыш кайа. Сталин йолташ Лэнинлан нэлэгальный илышыш кайаш полша. Владимир Ильич Пэтроградым кодэн, Разлив йэр воктэнсэ омашышкэ илаш кайыш.

Тыштат Владимир Ильич чыла политичэский событийым шинчэн шогэн. Сталин йолташ Лэнин дэнэ ўшаныман йэҥ шамыч коч эртак кылым кучэн шогэн да Ильич дэч заданым налэдэн.

Лэнин партийым вооружонный восстаным организоватлаш йамдылэн. Тыштэ шучко лийын. Шпион-шамыч вэрэшт кэртыт ыльэ.

Большэвик партийын Цэнтральный Комитэтшэ Лэнинным Финльандийыш колташ рэшитла.

Август тылзыштэ Лэнин Константин Пэтрович Иванов лўм дэнэ Финльандийыш йалкала йалыш толын.

13-14 сэнтьабрыштэ Лэнин ЦК-ашкэ „Марксизм и восстаний“ знамэнитый сэрышым колта, а сэнтьабрь тылзын пытартышэшыжэ Гэльсингфорс гыч Выборгыш толэш.

10-шо октьабрыштэ Лэнин инициативэ дэнэ большэвик партий ЦК-н засэданыжэ погалтэш. Тыштэ Лэнин ийульский кэчэ дэч вара пэрвой кана выступатла. Вооружонный восстаным йамдылаш задачым шында. Вооружонный восстаньэ ваштарэш фашистын агэнтшыт—Троцкий, Зиновьйэв, Камэньэв выступатлат. Лэнин нуным позор дэн клэймитла.

16 октьабрьыштэ Лэнин инициативэ дэнэ ЦК-н экстрэнный засэданыжэ погалтэш. Лэнин кызытак вооружонный восстаным йамдылаш ўжэш. Тидэ засэданыштак „штрэйкбрэхэр“ Зиновьйэв, Камэньэв вооружонный восстаньэ ваштарэш выступатлат.

24 октьабрыштэ Лэнин Смольныйыш лэгальнэ толэш. Тудын подпольно илышыжэ пытыш.

25 октьабрыштэ (7 нойабрын) Владимир Ильич Лэнин тўҥалтэ пэрвой Социалистичэский совэт государствын главажэ лийэш.

„ВЎРАН РУШАРНЬА“

(1905 ий 9 (22) йанварь)

1904 ийсэ русско-йапонский сарыштэ Российым сэҥышт. Тидэ сарыштэ Йапоний Россий дэч Сахалин островын пэлыжым, Порт-Артурым налын, Корэйа островэш шкэнжым эшэ чот пэҥгыдэмдэн. Россий калык шкэ правитэльствыжым эшэ шучкын ончаш тўҥальэ. Тидэ сар Российыштэ рэвольуцийлан кушкашыжэ вийан полшэн.

Йанварьын тўҥалтышыштыжэ Пэтэрбургыштэ кугу Путиловский заводышто (кызыт Кировский) кугу стачкэ лийын. Тудын почэш уло Пэтэрбург мучко всэобщо стачкэ тўҥалын.

Пашазэ-шамыч 8 часан паша кэчым, помэщик-шамычын мландыштым крэсаньыклан пуаш, Российыштэ государствэнный стройым ваштэлталташлан лийын учрэдитэльный собраньым погаш трэбоватлэныт.

Стачкын толкынжо утыр вийаҥэш. 6—7 (9—12) йанварьыштэ тўҥалшэ стачкэ 8 (21) йанварыштэ всэобщо стачкыш савырнэн.

Тидэ кэчылаштэ кугыжан охранкын агэнтшэ, провокатор Гапон попын вуйлатымэ почэш зубатов кашак стачкым тэмдалаш пижыныт.

Тидлан вэрчынак нуно пашазэ - шамычым кугыжа дэкэ пэтиций дэнэ кайаш тарватэныт. Гапонын ойжо почэш 9 (22) йанварыштэ организованнэ Зимний Дворэц дэк кугыжалан пэтиций пуаш кайаш рэшитлымэ. Большэвик-шамыч пашазэ - шамычлан Гапоным колыштман огыл манын ойлэныт. Эрык илышым пэтиций дэнэ налаш ок лий, тудлан кидэш пычалым налын лэкташ ўжыныт. Пашазэ-шамыч большэвикшамычын чыным ойлымыштым 9 (22) йанварыштэ пэш раш палышт. Йумоҥа да кугыжан портрэтшэ-шамыч дэнэ мийшэ оружийдымэ калыкым кугыжа пушко да пычал гыч тыч залп дэнэ лўйкалмаш дэнэ вашлийэ. Тышагын кок тўжэм утла йэҥ колышо да сусыргышо лийын. Пэтэрбургын урэмжэ пашазэ-шамычын чэвэр вўрышт дэнэ йошкаргэн кодын.

Пашазэ шамыч тидэ кэчын пэш кугу вўран урокым налыныт. Кугыжалан да тудын слугашт шамычлан ўшанымаш йўршын пытыш. Тидэ кэчэ гычак олаштэ йошкар флаган баррикадэ-шамыч кушкаш тўҥалыныт. Вашкэ рэвольуций уло элым авалтэн.

9 йанварь 1905 ийсэ пэрвой русский рэвольуцийын тўҥалтышыжэ лийын.

Лэнин йанварьский кэчэшамычым пэш чот аклэн. „Пашазэ класс граждан сарын кугу урокым налын“—манын В. И. Лэнин возэн.

ПЭРВОЙ СОЗЫВ СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТЫН ПЭРВОЙ СЭССИЙЖЭ

Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын 1938 ий 15 йанварьысэ пырльа засэданьышт нэргэн ИНФОРМАЦИОННО УВЭРТАРЫМАШ

(УМБАКЫЖЭ)

I. СССР Конституцийын 22-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик - шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Российский Совэт Фэдэративный Социалистичэский Рэспублик составышт тэ образоватлымэ Алтайский дэн Краснодарский край-шамычым да Архангэльский, Вологодский, Новосибирский, Орловский, Ростовский, Рйазанский, Смолэнский, Тамбовский, Тульский да Читинский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 22-шо статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„22 статьйа. Российский Совэт Фэдэративнэ Социалистичэский Рэспубликыштэ улыт: Алтайский, Дальнэвосточный, Краснодарский, Краснойарский, Орджоникидзэнский край-шамыч; Архангэльский, Вологодский, Воронэжский, Горьковский, Ивановский, Иркутский, Калининский, Кировский, Куйбышэвский, Курский, Лэнинградский, Московский, Новосибирский, Омский, Орэнбургский, Орловский, Ростовский, Рйазанский, Саратовский, Свэрдловский, Смолэнский, Сталинградский, Тамбовский, Тульский, Чэльабинский, Читинский, Йарославский область-шамыч; Татарский, Башкирский, Дагэстанский, Бурйат-Монгольский, Кабардино-Балкарский, Калмыцкий, Карэльский, Коми, Крымский, Марийский, Мордовский, Нэмцэв - Поволжйэ, Сэвэро - Осэтинский, Удмуртский, Чэчэно-Ингушский, Чувашский, Йакутский Автономно Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч; Адыгэйский, Йэврэйский, Карачайэвский, Ойротский, Хакасский, Чэркасский Автономно область-шамыч.

II. СССР Конституцийын 23-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик - шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Украин Совэт Социалистичэский рэспублик составыштэ образоватлымэ Житомирский, Камэнэц Подольский, Николайэвский да Полтавский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 23-шо статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„23 статьйа. Украин Совэт Социалистичэский рэспубликыштэ улыт: Виницкий, Днэпропэтровский, Донэцкий, Житомирский, Камэнэц-Подольский, Киэвский, Николайэвский, Одэсский, Полтавский, Харьковский, Чэрниговский область-шамыч да Молдавский автономно Совэт Социалистичэский рэспублик“.

III. СССР Конституцийын 26-шо статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик - шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Узбэкский Совэт Социалистичэский рэспублик составыштэ образоватлымэ Бухарский, Самаркандский, Ташкэнтский, Фэрганский да Хорэзмский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР конституцийын 26-шо статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„26 статьйа. Узбэкский Совэт Социалистичэский рэспубликыштэ улыт: Бухарский, Самаркандский, Фэрганский, Хорэзмский область-шамыч да Каракалпакский автономно Совэт Социалистичэский рэспублик.

IV. СССР Конституцийын 28-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик - шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Казахский Совэт Социалистичэский рэспублик составыштэ образоватлымэ Гурьйэвский, Кзыл-Ординский, Павлодарский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 28-шэ статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

(Мучаш 3-шо могырышто).

ПЭРВОЙ СОЗЫВ СССР ВЭРХОВНЫЙ СОВЭТЫН ПЭРВОЙ СЭССИЙЖЭ

Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын 1938 ий 17 йанварьысэ пырльа засэданьышт нэргэн

ИНФОРМАЦИОННО УВЭРТАРЫМАШ

17-шэ йанварьыштэ 2 час кэчывалым, Сойуз Совэтын засэданьэ залэшыжэ, Крэмльэш, Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын кокымшо пырльа засэданьышт лийын.

Национальность Совэт прэдсэдатэль **Н. М. Швэрник** прэдсэдатэльствоватла.

СССР Вэрховный Совэт тидэ засэданьыштэ дэпутат-шамычлан дэпутат пашам шуктымашышт дэнэ кылдалтшэ роскотым тӱлымӧ нэргэн пырльа засэданьын ончышаш пашаштыжэ шогышо визымшэ пунктым пэрвой вопрос дэнэ ончаш прэдложэньым приниматла.

Дэпутат **П. Г. Москатовын** прэдложэньыжэ почэш СССР Вэрховный Совэт тыгай пунчалым приниматла:

1. СССР Вэрховный Совэт дэпутат-шамычлан дэпутат пашам шуктымашышт дэнэ кылдалтшэ роскотым тӱлашлан тылзэ йэда 1000 тэнгэ дэнэ установитлаш.

2. СССР Вэрховный Совэтын Сэссий жапыштыжэ дэпутат-шамычын роскотыштлан суточныйым 150 тэнгэм установитлаш.

3. СССР Вэрховный Совэт дэпутат-шамычлан ССР Ушэмысэ чыла кӱртньӧ корно дэнэ да вӱд корно дэнэ бэсплатнэ коштын кэрташ правалан постоянныйэ билэтым установитлаш.

4. СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын смэтыжэ почэш, дэпутат-шамыч дэнэ да прэдставитэльствэ дэнэ кылдалтшэ роскотлан кажнэ палатыштэ Сойуз Совэт Прэдсэдатэльын да прэдсэдатэль замэститэль-шамычын, тугак Национальность Совэт Прэдсэдатэльын да прэдсэдатэль замэститэль-шамычын распоряжэньышкышт талукышто 300 тӱжэм тэнгэм прэдусмотритлаш.

СССР Вэрховный Совэт пырльа засэданьыштэ ончышаш пашан кокымшо пунктшым лончылымашкэ—СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумым сайлымашкэ кусна.

Сойуз Совэтын Старэйшин Совэтшэ дэч да Национальность Совэтын Старэйшин Совэтшэ дэч **С. В. Косиор** выступатла.

Старэйшин Совэт-шамычын мнэньышт дэнэ СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумым сайлымашын тӱнгышкыжӧ пыштышашлык соображэньым каласэн, дэпутат Косиор Старэйшин Совэт-шамычын Вэрховный Совэт Прэзидиумыш выдвигатлымэ кандидатыштым лудын пуа. Кажнэ кандидатым пэрсональнэ голосоватлэн Вэрховный Совэт СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумым тыгай состав дэнэ сайла:

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум Прэдсэдатэль.

1. **Калинин** Михаил Иванович—РСФСР, Лэнинградский городской округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум Прэдсэдатэльын замэститэльжэ-шамыч.

2. **Хохлов** Иван Сэргэйэвич — РСФСР, Московский сэльский округ дэч дэпутат.

8. **Пэтровский** Григорий Иванович—УССР; Днэпропэтровский округ дэч дэпутат.

4. **Натальэвич** Никифор Йэковлэвич—БССР, Слуцкий округ дэч дэпутат.

5. **Касумов** Мир Башир Фатдах оглы—Азэрбайджан ССР, Сибир—Абадский округ дэч дэпутат.

6. **Махарадзэ** Филипп Иэвсэйэвич—Грузинский ССР, Самтрэдский округ дэч дэпутат.

7. **Папьан** Мацак Пэтросович—Армйнский ССР, Стэпанаванский округ дэч дэпутат.

8. **Бабайэв** Хивачи—Туркмэнский ССР, Тэджэнский округ дэч дэпутат.

9. **Ахун Бабайэв** Йулдаш—Узбэкский ССР, Андижанский округ дэч дэпутат,

10. **Шэгадайэв** Муновар—Таджикский ССР, Гармский округ дэч дэпутат.

11. **Умурзаков** Нурбапа—Казахский ССР, Чимкэнтский округ дэч дэпутат.

12. **Салихов** Мурат—Киргизский ССР, Ошский округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиум сэкрэтарь.

13. **Горкин** Алэксандр Фэдорович — Чувашский АССР, Канашский округ дэч дэпутат.

СССР Вэрховный Совэт Прэзидиумын члэнжэ-шамыч.

14. **Багиров** Мир Джафэр—Азэрбайджанский ССР, Бахинский-Сталинский округ дэч дэпутат.

15. **Бэрийа** Лаврэнтий Павлович—Грузинский ССР, Тбилисский-Сталинский округ дэч дэпутат.

16. **Бльухэр** Василий Константинович—Дальнэ Восточный край, Ворошиловский округ дэч дэпутат.

17. **Будьонный** Сэмьон Михайлович—УССР, Шэпэтовский округ дэч дэпутат.

18. **Волков** Алэксэй Алэксэйэвич — БССР, Гомэльский городской округ дэч дэпутат.

19. **Динмухамэтов** Галэй—Татарский АССР, Новошэшминский округ дэч дэпутат.

20. **Жданов** Андрэй Алэксандрович—Лэнинград ола, Володарский округ дэч дэпутат.

21. **Каганович** Иулий Моисэйэвич— Горьковский область, Горьковский Сталинский округ дэч дэпутат.

22. **Косарэв** Алэксандр Васильйэвич—УССР, Орджоникидзэнский округ дэч дэпутат.

23. **Крупскайа** Надэжда Константиновна—Московский область, Сэрпуховский округ дэч дэпутат,

24. **Малэнков** Гэоргий Максимилианович—Московский область, Калинский округ дэч дэпутат.

25. **Москатов** Пэтр Гэоргийэвич — Ростовский область, Шахтинский округ дэч дэпутат.

26. **Николайэва** Клавдийа Ивановна—Калинский область, Кашинский округ дэч дэпутат.

27. **Пэтровский** Алэксэй Николайэвич— Лэнинград ола, Красногвардэйский округ дэч дэпутат.

28. **Сидоров** Иван Иванович—Моско ола, Октьабрский округ дэч дэпутат.

29. **Сталин** Иосиф Виссарионович — Моско ола, Сталинский округ дэч дэпутат.

30. **Тахтаров** Адильгирэй—Дагэстанский АССР, Махач-Калинский городской округ дэч дэпутат.

31. **Тимошэнко** Сэмьон Константинович — УССР, Харьковский сэльский округ дэч дэпутат.

32. **Угаров** Алэксандр Иванович—Лэнинград ола, Смольнинский округ дэч дэпутат.

33. **Фэдько** Иван Фэдорович — УССР, Житомирский округ дэч дэпутат.

34. **Хрущэв** Никита Сэргэйэвич—Моско ола, Краснопрэснэнский округ дэч дэпутат.

35. **Ибрагимов** Рахим Кирэйэвич — Башкирский АССР, Мэлэузовский округ дэч дэпутат

36. **Шкирйтов** Матвэй Фэдорович—РСФСР, Тульско Рьазйнский округ дэч дэпутат.

37. **Йусупов** Усман—Узбэкский ССР, Ташкэнтско-Сталинский округ дэч дэпутат.

Пэрэрыв дэч вара СССР Вэрховный Совэт пырльа засэданьыштэ ончышаш пашан кумышо пунктшым ончымашкэ—СССР Правитэльствым—СССР Комиссар-шамыч Совэтым образоватлымашкэ кусна.

Прэдсэдатэльствоватлышэ Национальность Совэт Прэдсэдатэль **Н. М. Швэрник** СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт Прэдсэдатэл дэпутат **В. М. Молотовын** зайавльэныжым лудын пуа:

„СССР Вэрховный Совэт Сойуз Совэт дэн Национальность Совэт пырльа засэданийын Прэдсэдатэльжылан—**Швэрник** йолташлан.

СССР Конституцийын 70-шэ статьйажлан кэлшышын да СССР правитэльствым образоватлымэ нэргэн СССР Вэрховный Совэтэш ончаш вопрос шындалтмылан кӧра, Калык Комиссар-шамыч Совэт шкэ обйзанностьшым исчэрпанныйлан шотла да шкэ полномочийжым Вэрховный Совэт ончылан слагатла.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт тидэ нэргэн Совэт Социалистичэский Рэспублик Ушэм Вэрховный Совэтын свэдэнийышкыжэ шукташ Тый дэчэт йодэш.

СССР Калык Комиссар-шамыч Совэт Прэдсэдатэль—**В. Молотов**. 1938 ий 17 йанварь".

(*МУЧАШ*)

„28-шэ статьйа. Казахский Совэт Социалистичэский Рэспубликыштэ улыт: Ахтьубинский, Алма-Атинский, Восточно-Казахстанский, Гурьйэвский, Западно-Казахстанский, Карагандинский, Кзыл-Ординский, Кустанайский, Павлодарский, Сэвэро-Казахстанский, Иужно-Казахстанский область-шамыч".

V. СССР Конституцийын 29-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Бэлорусский Совэт Социалистичэский рэспублик составыштэ образоватлымэ Витьэбский, Гомэльский, Минский, Могилэвский, Полэсский область-шамычым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 29-шэ статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„29 статьйа. Бэлорусский Совэт Социалистичэский рэспубликыштэ улыт: Витэбский, Гомэльский, Минский, Могильэвский Полэсский область-шамыч".

VI. СССР Конституцийын 49-шэ статьйажым вашталтымэ нэргэн

ССР Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

СССР Конституцийын 49-шэ статьйашкыжэ „П" пункт дэнэ тыгай содэржаньым йэшараш:

„П". СССР оборонын интэрэсыжлан альэ общэствэннэ порьадкым да государствэннэ бэзопасностьым обэспэчитлашлан посна вэрлаштэ альэ СССР мучко войэннэ положэньым увэртара".

VII. СССР Конституцийын 77-шэ статьйашкыжэ йэшартышым ыштымэ нэргэн

Совэт Социалистичэский Рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

Общэсойузно калык комиссариат-шамыч — Машиностройэньэ калык комиссариат, Войэннэ-Тэҥыз флот калык комиссариат дэн Заготовко калык комиссариат образоватлымым утвэрдитлаш.

СССР Конституцийын 77-шэ статьйажым тидлан кэлшышын тыгэ возаш:

„77 статьйа. Общэсойузно Калык Комиссариатлан тыгай Калык Комиссариат-шамыч шотлалтыт:

Обороно;
Иностраннэ пашам виктарышэ;
Внэшнэ Торговльо;
Путэй сообщэний;
Свьазь;
Вӱд транспорт;
Нэлэ промышлэнность;
Оборонно-промышлэнность;
Машиностройэний;
Войэннэ Тэҥыз флот;
Заготовко".

VIII. СССР Конституцийын 70, 78, 83-шо статьйалашкыжэ йэшартыш дэн тӧрлатымаш нэргэн

Совэт Социалистичэский рэспублик-шамыч Ушэм Вэрховный Совэт пунчалэш:

СССР Конституцийын 70-шо статьйашкыжэ тыгай мут-шамычым йэшараш:

„Государствэннэ банк Правлэнийын Прэдсэдатэльжэ".

СССР Конституцийын статьйа гыч тыгай мут-шамычым лукташ:

„Заготовко Комитэтын Прэдсэдатэльжэ".

СССР Конституцийын 78-шэ статьйаштыжэ „внутрэннэ торговльо" мут-шамычым „торговльо" мут дэнэ вашталташ.

СССР Конституцийын 83-шо статьйаштыжэ—„Заготовко Комитэт Уполномочэнный" мут-шамычым лукташ да „внутрэннэ торговльо" мут-шамычым „торговльо" мут дэнэ вашталташ.

Тидын дэнэ Сойуз Совэт дэн Национальность Совэтын пырльа засэданийышт пэтыралтын.

Политучобым лӱмжылан гына эртарат

„Пашазэ" колхоз пэлэнсэ пэрвичный комсомол организаций (Роҥго район) пашам начар ышта. Комсомол погынымаш ик канат эртаралтын огыл. Политучобо лӱмжылан гына эртаралтэш. Шуко комсомолэц-шамыч политучобыш огыт кошт. Конспэктым ик комсомолэцат ок ыштэ. **Н.**

Звэнига районысо промышлэнность да йал озанлыкысэ самырык стахановэц-шамычын ОБРАЩЭНЬЭ

Марий рэспубликысэ чыла промышлэнность да йал озанлыкысэ самырык стахановэц, стахановка-шамычлан!

Мэ, Звэнига районысо промышлэнность да йал-озанлыкысэ самырык стахановэц-шамыч, тачэ, чыла шэмэр калыкын историчэский кэчыжын— 12 йанварьыштэ совэщаньыш погынэн, 1937 ийысэ стахановский движэнийын итогшым да 1938 ийысэ задачэ нэргэн йодышым обсуждатлышна.

1937 ий совэт молодьожын да чыла шэмэр калыкын пийалан, вэсэла ийжэ ыльэ. 1937 ий коммунист партий да шэмэр калыкын вождьшо Сталин йолташ вуйлатымэ дэнэ социалист строительствын чыла участкыштыжат кугу сэҥымашым кондэн. Мэмнан социалистичэский родинэ кокымшо вичийаш планым тӱрыс тэмэн, кумышо вичийашлыкыш вончэн.

Совэт калыклан да молодьожлан Сталинский Конституций паша ышташ, тунэмаш, канаш кугу правам пуэн. СССР Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ молодьож Лэнин-Сталин партийлан мучашдымын прэданностьшым ончыктыш. Вэрховный Совэтыш сайлымаштэ коммунист дэн бэспартийный-шамычын блокышт сэҥэн.

Коммунист партий, шэмэр калыкын вождьшо Сталин йолташ вуйлатымэ дэнэ, социалист строительствым кӱрлаш, стахановский движэньэ шарымаштэ чаракым шындаш тыршышэ шэмэр калыкын подлый тушман кашакшым чаманыдэ разоблачатлэн да шалатэн. Калык тушман кашак ваштарэш кучэдалмаштэ совэт молодьож миллион дэнэ пэҥгыдэмын да кушкын. Мэмнан районышто СССР Вэрховный Совэтыш дэпутатлан чаплэ стахановка-комсомолка Анна Афанасьйэвна Толстова йолташ сайлымэ. Тидын дэнэ чыла мэмнан рэспубликысэ молодьож моктана. Производствышто шуко у стахановэц-шамыч кушкыныт.

Тэвэ „Красный Волгарь" заводын токарьжэ Йэрмолайэв Борис паша нормым 300 процэнтлан, пилостав колсомольэц Обидин йолташ 250 процэнтлан, „1 май" колхозын стахановкажэ Трофимова Сэрафима 325 процэнтлан, Бородавкон участкыжэ (Марбумстрой) кажнэ кварталыштэ паша нормым 250 процэнтлан тэмат.

Но тидын дэн пырльа шуко ситыдымашат уло. Йатыр прэдприйатийлаштэ, утларакшым колхозлаштэ стахановэц-шамыч пэш шагал улыт. Шошо агалан йамдылалтмаш пэш начар кайэ. Комсомолэц-шамыч да нэсойузно молодьож шошо ага кампаньылан йамдылалтмаштэ начар участвоватлат.

Мэ, Звэнига районысо самырык стахановэц-шамыч, 1938 ийыштэ паша производитэльностьым эшэ кӱш нӧлталаш, шкэнан йолташ-шамычлан стахановэц лийашышт полшаш тӱҥалаш обāзатэльствым пуэна. Тидлан шкэнан паша опытнам нунылан ончыкташ тӱҥалына. Кажнэ прэдприйатийлаштэ тэхничэский кружокым, колхозлаштэ агротэхкружокым организоватлэна, чыланат тэхничэский да агрономичэский библиотэкым налына.

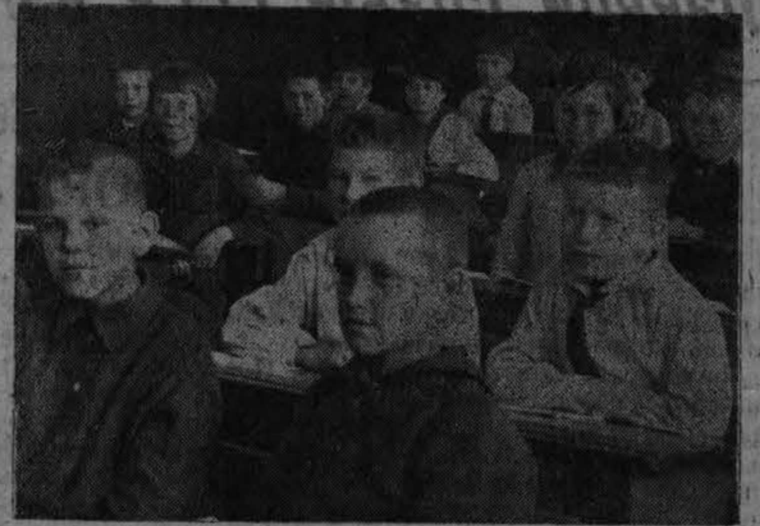
Мэ, кумышо вичийашын икымшэ большэвик шошо агам сэҥымаш дэнэ вашлийаш, колхозлан шошо агалан сай йамдылалт шуаш полышым пуэн шогаш тӱҥалына. Кызытак „Лэгкий кавалэрийым" организоватлэн колхозлаштэ шошо агалан йамдылалтмашыштым тэргаш да полышым пуэн шогаш колтэна. Агротэхник да моло йал озанлык йодыш дэнэ лэкцийым, бэсэдым, докладым адак кӱкшӧ шурно лэктыш вэрч кучэдалшэ молодьожный стахановский звэнам организоватлэна. Тидлан кызыт колхозлашкэ спэциалист да актив кокла гыч 50 комсомолэцым колтэна.

Кок кана Йошкар знамāн лэнин комсомолын 20 ий тэммэ йубилэйжым сэҥымаш дэнэ вашлийаш мэ, Марий рэспубликысэ чыла самырык ӱдыр, рвэзэ-шамычым социалистичэский сорэвнованьыш ушнаш ӱжына. Шкэ производствыштышт стахановэц лийаш, паша производитэльностым кок-кум кана утларак нӧлталаш, шкэ спэциальность дэнэ да политичэский шинчымашым нӧлталаш, государствэнный да трудовой дисциплиным пэҥгыдэмдаш ӱжына.

1938 ийыштэ гэктар гыч 100 пуд шурно лэктыш вэрч кучэдалашлан чыла молодьожым мобилизоватлыза. Кажнэ колхозышто кӱкшӧ шурно лэктыш вэрч кучэдалшэ молодьожный стахановский звэнам организоватлыза! Чыла молодьожым агротэхник тунэммэ кружокыш шупшса! Калык тушман кашакым да нунын пособникыштым чаманыдэ разоблачитлэн, куклэн пытарыза!

Мэ, совэт элын патриотшо - шамыч сталинский 7-8 миллиард пуд шурно лэктыш вэрч кучэдалаш, лишыл жапыштэ бумкомбинатым пашаш колташ уло вийым пыштэна. Рэвольуционно шижмашнам нӧлталын калык тушман да нунын пособникыштым чаманыдэ куклэн пытараш пижына. Мэмнан йӧратымэ Лэнин-Сталин партий йыр эша чот чумыргэна.

Звэнига районысо самырык стахановэц-шамыч совэщаний.

Йошкар-Оласэ 6-шо номыран школысо тунэмшэ-шамыч урокышто (Фото Овэчкинын).

Комсомол организаций-шамычын шошо агалан йамдылалтмаштэ участвоватлымышт нэргэн

ВЛКСМ ЦК-н пунчалжэ

СССР Совнарком да ВКП(б) ЦК-н „Шошо агалан йамдылалтмэ нэргэн" рэшэньыжэ комсомол организаций-шамычынат пашашкышт вийаш, лишыл отношэньым имэтла.

Колхозласэ, совхозласэ да МТС-ласэ комсомолэц-шамыч сэласэ молодьож коклашгэ кугу армий лийын шогат. Нунын обāзанностьышт молодьожын кушкын шогышо активностьшым кумышо вичийашын пэрвой ийсэ сталинский шурно лэктышыжэ вэрч кучэдалмашкэ вӱдэн кайаш.

Комсомол организаций-шамычлан шошо ага вопрос-шамыч йыр кумда стахановский движэнийым шарыман, стахановский пашам комсомолэц-шамычын коклаштэ вэлэ огыл, чыла колхозный молодьож коклаштат организоватлыман.

ВЛКСМ ЦК **пунчалэш:**

1. Обком, крайком, нацрэспублик комсомол ЦК да ВЛКСМ райком-шамычым комсомолэц - шамычлан да молодьожлан СССР СНК дэн ВКП(б) ЦК рэшэньын кӱлэшыжым умылтараш да нуным трактор-шамыч рэмонтироватлымаш, горьучий йамдылымаш, урлыкашым оптымаш да эрыктымаш дэн сортовый урлыкашым рāдовойлан вашталтымаш план дэн графикым ончыктымо жапыштэ тэмымашкэ мобилизоватлаш обāзатлаш.

2. Колхозласэ, совхозласэ, МТС-ласэ комсомол организаций - шамычлан трактор да моло йал озанлык машина-шамыч рэмонтироватлымашым эртарымаштэ полшыман, чыла рэмонтно пашаштэ сай качэствым обэспэчитлаш, рэмонтын начар качэствыжэ да ӱдашлан урлыкашым жапыштэ огыл да начар качэствыным йамдылымаштэ титакан-шамычым жапыштэ разоблачитлэн шогышаш улыт.

3. ВЛКСМ райком-шамычлан йал озанлыкысэ самырык стахановэц-шамыч дэнэ район совэщаньым эртараш кӱшташ, тушто шушаш шошо агаштэ стахановский движэний дэн социалистичэский сорэвнованийым шарымэ йодыш-шамычым лончылаш.

4. ВЛКСМ райком-шамычым зэмэльнэ орган дэн МТС-шамычын тракторист, бригадир, звэньэвод-шамыч курс дэн школ шамычыш комсомолэц, комсомолка да ончыл нэсойузно молодьож дэнэ комплэктоватлаш, тугак колхоз молодьож коклаштэ массовый агротэхничэский учобым шарашлан полшаш обāзатлаш.

5. Обком, крайком да нацрэспублик комсомол ЦК-ам комсомол организаций-шамычлан шошо агалан йамдылалтмаштэ полышым пуашлан комсомол пашайэҥ-шамыч дэнэ оласэ комсомол активым командироватлаш обāзатлаш. Совэт орган дэнэ пырльа почэш кодшо МТС, колхоз, совхоз-шамычлан трактор, йал озанлык машина-шамычым рэмонтироватлаш полшашлан квалифицированнэ пашазэ молодьож гыч бригадэ колтылмашым организоватлаш.

6. Обком, крайком дэн национальнэ рэспублик комсомол ЦК-ам 1938 ий 1 фэвраль гыч 10 фэвраль коклаштэ колхозышто, совхозышто, МТС-ыштэ да зэмэльнэ органлаштэ СССР СНК дэн ВКП(б) ЦК-н рэшэнийжым шуктэн шогымым тэргаш да полышым пуаш „Лэгкий кавалэрий" рэйдым эртараш кӱшташ.

Тидэ рэшэньым пэчатэш публиковатлаш.

ВЛКСМ ЦК сэкрэтарь П. Вэршков.

Шошо агалан огыт йамдылалт

„Изи Какшан" колхозышто (Иошкар-Ола район) шошо агалан альат йамдылалташ тӱҥалын огытыл. Ӱдышаш шурно сортироватлымэ огыл. Йал озанлык машина шамыч лум йымалнэ шинчат. Мландэ ӱйаҥдыш йамдылымаш начар эртаралтэш. Колхоз прэдсэдатэль Акланов шошо агалан йамдылалтмаштэ нимогай пашам ок ыштэ.

Колхозник.

* * *

Тыгак Оршанкэ район, Калинин лӱмэш колхозыштат шошо агалан йамдылалтмэ пашам сэрйозно пашалан огыт шотло. Шошо агалан йамдылалташ кызытат тӱҥалын огытыл. Ӱдышаш шурно ок ситэ. Йал-озанлык машина дэн ӱзгар шамыч йамдылымэ огыл. Мландэ ӱйаҥдаш удобрэньым йамдылаш тӱҥалын огытыл.

Комсомол организаций нимогай полышым ок пу.

Колхоз правлэньылан да комсомол организацийлан тидэ ситыдымашым содор тӧрлатыман. **Г. Саньу.**

Шошо агалан йамдылалтыт

„Шэм-Йэр" колхозышто (Торйал район) бригадирлан комсомолэц Шишкин И. шога. Шишкин йолташ шкэ пашажым сай ышта. Шошо агалан йамдылалтмаштэ тудын бригадыжэ тӱрыс йамдылалт шуын. Плуг, тырма да моло йал озанлык машина - шамыч чыла ачалэн шындымэ. Шошо агалан чыла паша вийым шэлэдымэ.

Шишкин Сэмон.

10 кэчаш агитатор курс

ВКП(б) Шэрнур райком пэлэн тидэ кэчылаштэ колхозысо агитатор-шамычлан 10 кэчаш курс почылто. Тушто избиратэльный кампаний жапыштэ кушшо рвэзэ агитатор-шамыч шкэ идэйнэ-политичэский уровэньыштым нӧлтат.

И. П. Иванов.

* * *

28—31 дэкабрь кэчылаштэ Йошкар-Ола райкомол 3 кэчаш комсорг-шамыч курсым эртарэн. Тушто 28 йэҥ тунэмын. Курсышто комсорг-шамычлан антирэлигиозный пропагандым шарымаштэ комсомолын задачыжэ нэргэн конкрэтнэ указаньым пумо.

Кружок-шамыч пашам огыт ыштэ

Кожлайэр пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ СВБ, ОСО да драмкружок - шамыч (Морко район) кагаз ӱмбалнэ гына шотлалтыт. Нимогай пашамат огыт ыштэ. Комсомол организацийлан нинэ кружок-шамычым йол ӱмбак шогалтыман.

Отв. рэдактор— **М. Г. ЭРСКИЙ.**

Упол. Марлита А-39. Тираж 2996 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган. Савыктышэ „М.К"